

Recenzja książki Kingi Bobińskiej i Piotra Galeckiego „Zaburzenia psychiczne u osób upośledzonych umysłowo”

Książka Kingi Bobińskiej i Piotra Galeckiego (wyd. *Continuo*, Wrocław 2010) porusza trudny i ważny temat, często pomijany w literaturze, występowania, diagnozowania i leczenia zaburzeń psychicznych u osób z upośledzeniem umysłowym. Autorzy dokonali wnikliwego przeglądu badań i obserwacji prowadzonych w tej grupie osób, co pozwoliło na omówienie wielu jednostek chorobowych, z którymi możemy się spotkać u chorych z obniżonym poziomem intelektualnym, a które bardzo często – z powodu trudności oceny stanu psychicznego – nie są rozpoznawane i tym samym nie są leczone. Zwykle wszystkie problemy, z jakimi borykają się zarówno sami pacjenci, jak i ich rodziny, sprowadza się do samego upośledzenia. Problem ten jest ważki, gdyż jak wskazują badania epidemiologiczne, ryzyko wystąpienia zaburzeń psychicznych u osób z obniżonym poziomem inteligencji jest 3–4 razy większe niż w populacji z prawidłowym IQ i występuje u 20–40%.

Monografia zawiera bardzo szczegółowe opisy problemów diagnostycznych, z jakimi możemy spotkać się u osób upośledzonych umysłowo. Co ważne, autorzy w bardzo wnikliwy sposób opisują różnice w ekspresji objawów różnych jednostek chorobowych (m.in. zaburzeń nastroju i psychotycznych) w poszczególnych stopniach upośledzenia. Dostarczają także informacji na temat skal diagnostycznych stosowanych w poszczególnych grupach zaburzeń psychicznych, co czyni książkę doskonałym źródłem wiedzy nie tylko dla psychiatrów, ale również lekarzy innych specjalności. Znajdujemy w niej także informacje na temat zróżnicowanego obrazu klinicznego poszczególnych zaburzeń psychicznych współwystępujących z uszkodzeniem ośrodkowego układu nerwowego w takich schorzeniach, jak autyzm, zespół Downa, zespół łamliwego chromosomu czy innych.

Dogłębnie przedstawiono także problem myśli i prób samobójczych, mimo że częstość ich występowania nie jest, jak wykazują autorzy, proporcjonalna do częstości występowania zaburzeń psychicznych. Temat ten często bywa pomijany ze względu na trudności w zaplanowaniu i przeprowadzeniu aktu samobójczego przez osobę o obniżonych funkcjach intelektualnych. W książce omówiono główne przyczyny tendencji suicydalnych oraz sposoby zapobiegania im i terapii.

Zwrócono także uwagę na zaburzenia lękowe, których rozpoznawalność jest znikoma w omawianej grupie chorych, mimo że częstość występowania jest 2,5-krotnie wyższa niż w populacji ogólnej. Podkreślono rolę niskiej samooceny, lęku przed utratą opiekuna czy wreszcie nadużyć fizycznych i seksualnych w powstawaniu tych zaburzeń, a także całkowicie odmiennej ekspresji objawów, jak zresztą we wszystkich zaburzeniach psychicznych w porównaniu z osobami o prawidłowym ilorazie inteligencji.

Szczególne uwagę poświęcono zaburzeniom zachowania, w tym samookałeczeniom stanowiącym najczęstszy problem wiążący się z poważnymi konsekwencjami w bardzo wielu sferach. Autorzy zwracają uwagę nie tylko na sferę fizyczną czy emocjonalną, ale także edukacyjną i ekonomiczną. Podkreślają konieczność odróżnienia czynników środowiskowych od następstw zaburzeń psychicznych i włączenia tym samym adekwatnego postępowania terapeutycznego.

W książce przytoczono również postanowienia ustawy z 1994 r., które mają przyczynić się do poprawy jakości życia tej części naszego społeczeństwa, a także redukcji hospitalizacji, m.in. poprzez rozbudowę systemu wsparcia społecznego czy tworzenie organizacji finansowych. Nie odniesiono się jednak w żaden sposób do rzeczywistej realizacji zapisów ustawy.

Brakuje podsumowań. Autorzy mogliby pokusić się o zbiorcze, graficzne przedstawienie danych w „pigułce”, co sprawiłoby, że monografia stałaby się czymś więcej niż przeglądem piśmiennictwa i nadałoby jej walor niewielkiego, ale jednak, podręcznika, których tak brakuje na naszym rynku. Nie umniejsza to jednak faktu, że jest to bardzo wartościowa pozycja.

*Małgorzata Wojtanowska-Bogacka
Klinika Psychiatrii Dorosłych
Uniwersytetu Medycznego
im. Karola Marcinkowskiego
w Poznaniu*